

MAŁGORZATA PIETRZAK

WYKORZYSTANIE STACJI TERENOWYCH NA POTRZEBY STAŻÓW STUDENCKICH NA PRZYKŁADZIE STACJI NAUKOWEJ IGIGP UJ W ŁAZACH

Abstrakt: W artykule przedstawiono sytuację geografów na współczesnym rynku pracy, wskazując na korzyści wynikające z umożliwienia im odbycia stażu pracy na stacjach naukowo-badawczych. Opisano zakres obowiązków stażystów oraz zyski dla stacji płynące z zatrudniania własnych absolwentów.

Słowa kluczowe: praktyki studenckie, staż pracy.

1. Wstęp: absolwent geografii na rynku pracy

Studia geograficzne w Uniwersytecie Jagiellońskim uczą łączenia wiedzy geograficznej z innymi dyscyplinami, a także wskazują na praktyczne aspekty jej wykorzystania. Absolwent geografii jest przygotowany do podjęcia pracy w jednostkach gospodarczych, planistycznych, administracji publicznej oraz instytucjach oświatowych i naukowych. W 2000 r. podjęto w Instytucie Geografii decyzję o rozszerzeniu profilu kształcenia stąd zmieniono nazwę na Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ (IG i GP UJ). Ze zmianą profilu kształcenia wiąże się możliwość zatrudnienia w innych niż dotychczasowe, tradycyjne miejsca ch pracy. Brak rozeznania na rynku pracy z jednej strony, i brak świadomości wśród studentów gdzie ich nowa wiedza byłaby użyteczna z drugiej strony stwarza konieczność szkoleń w tym zakresie. Ponadto, w ostatnim czasie powstało wiele specjalizacji zajmujących się kształtowaniem i ochroną środowiska na uczelnich technicznych, ekonomicznych, a nawet na uniwersytetach w ramach studiów międzywydziałowych. Istnieje więc pilna potrzeba pokazania studentom nauk o Ziemi, a w szczególności geografom, jakie perspektywy zatrudnienia wynikają z nowego systemu kształcenia. Nasi absolwenci nie powinni stanowić na rynku pracy konkurencji dla siebie, lecz proponować różnorodną ofertę dla pracodawców działających zgodnie ze strategią zrównoważonego rozwoju.

W czasach technicyzacji i ekonomizacji wszelkich działań, absolwenci nauk przyrodniczych często mają poczucie możliwości służenia społeczeństwu jedynie na polu naukowym lub oświatowym. Nawet działalność ochroniarska została dawno ośmieszona i zdyskredytowana z powodu akcji mało wiarygodnych formacji „zielonych”. Wiara w postęp materialny i cywilizację techniczną spowodowała lekceważenie praw przyrody i nieumiejętne korzystanie z bogactw naturalnych (w tym wód, powietrza, gleb). Zachowanie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego jest działaniem, które nie znosi upolitycznienia i winno być oparte na wiedzy o środowisku przyrodniczym oraz świadomości ekologicznej. Taką wiedzę i przekonania posiadają absolwenci Wydziału BiNoZ UJ, ale istotnym jest by potrafili umiejętnie zaprezentować programy dla przedsiębiorców stosujące zasady zachowania biologicznej wspólnoty życia, które jednocześnie nie hamowałyby postępu technologicznego i gospodarczego. Wydaje się więc, że główną barierą w poszukiwaniu pracy przez naszych absolwentów jest chęć wyraźnego określenia się, albo po stronie działań proekonomicznych (np. turystyka, poszukiwanie kopalin), albo ochroniarskich (praca w parkach narodowych) lub naukowo-edukacyjnych (np. badania genetyczne, analizy paleogeograficzne). Tymczasem w ostatnich latach odnotowuje się znaczne starty gospodarcze powstałe bezpośrednio w wyniku ekstremalnych zjawisk pogodowych, a pośrednio wynikające z błędów w uprzednim gospodarowaniu zasobami środowiska. Zabudowywanie terenów zalewowych, budowanie domów i dróg na obszarach osuwiskowych, eksploatacja żwirów z koryt rzecznych, wycinanie łąg może być przyczyną zmian w funkcjonowaniu środowiska i powodować ogromne szkody materialne w przypadku intensywnych opadów. Zjawiska ekstremalne z jednej strony przynoszą straty ekonomiczne, ale zarazem są naturalnym czynnikiem skokowo modelującym geoeosystemy. Obecnie szeroko dyskutuje się zagadnienie udziału wpływu antropogenicznego w ogólnej zmienności warunków środowiskowych. To właśnie przyrodniczy potrafia zintegrować badania klimatologiczne, geologiczne, gleboznawcze, botaniczne i zoologiczne w nową, cenną całość. Nawet jeżeli jest to lekceważone przez przedsiębiorców i samorządowców, to właśnie odbycie stażu winno uświadamiać studentom jaką funkcję mogą pełnić w przyszłych firmach. Do zadań opiekuna stażysty powinno należeć wypracowanie u studentów siły motywacji i przekonywania pracodawców o korzyściach płynących z ich zatrudnienia jako specjalistów w dziedzinie ekorozwoju.

2. Dlaczego warto odbywać staż?

Istnieje wiele powodów dla których warto odbywać staż w trakcie studiów. Nabycie doświadczenia zawodowego oraz wykorzystanie praktyczne zdobytej wiedzy to powody podstawowe, ale są i inne równie ważne zwłaszcza w nowej rzeczywistości ekonomicznej i nowej sytuacji politycznej. Samo wyszukanie odpowiedniego miejsca do stażu wymaga wyobraźni, kreatywności, cierpliwości i przedsiębiorczości. Kolejnym wysiłkiem jest załatwienie formalności, zebranie dokumentów i udział w procesie rekrutacji. Na tej drodze nie ma niepowodzeń,

gdyż przeglądanie ofert pracy oraz wymagań stawianych pracownikom daje obraz współczesnego rynku pracy i zawodów na które jest zapotrzebowanie. Im wcześniej student ma świadomość jakości ofert pracy, tym szybciej będzie mógł się do nich dostosować poprzez podniesienie kwalifikacji lub zdobycie dodatkowych umiejętności. Staż to możliwość poznania nowych ludzi, pozyskania cennych kontaktów, nauka pracy zespołowej, umiejętności zarządzania czasem, odpowiedzialności, to wreszcie próba generalna czy wybrany zawód jest na pewno odpowiedni. Pracując w różnych instytucjach istnieje okazja do poznania ich struktury organizacyjnej, obowiązujących procedur, stylu zarządzania i sposobu pracy. Wreszcie dobrze praktykując jest szansa otrzymania stałej pracy. Praktyki zagraniczne posiadają dodatkową zaletę w postaci kontaktu z problemami społecznymi kraju, w którym student odbywa praktykę. Generalnie można stwierdzić, że w procesie rekrutacji są sprawdzane następujące cechy aplikantów: komunikatywność, umiejętność podziału zadań, zdolności kierownicze, szybkość podejmowania decyzji, inicjatywa, dopasowanie do kultury firmy/instytucji, praca w zespole, podejmowanie ryzyka, odporność na stres. Wynika z tego, że niezależnie od profilu odbytego stażu wyżej wymienione cechy można kształtować w sobie poprzez odbywanie każdego praktyk, również tych niezawodowych.

Obecnie najlepszym sposobem by rozpocząć poszukiwanie miejsca na praktykę jest Internet (zob. adresy internetowe w końcu tekstu). Generalnie, stażystom oferują swoje miejsca pracy duże koncerny, firmy i instytucje polskie, organizacje rządowe i pozarządowe, a także organizacje skupiające wolontariuszy.

3. Zasady odbywania stażu

Podczas studiów oprócz praktyk obligatoryjnych, istnieje możliwość odbycia praktyk dobrowolnych. Program obowiązkowych praktyk oraz czas ich trwania reguluje uczelnia. Coraz częściej jednak uczelnie rezygnują z tej formy szkolenia studentów. Gdy o odbyciu praktyki zdecyduje sam student, ma ona charakter dobrowolny, a niektóre uczelnie przyznają za to dodatkowe punkty ECTS (np. SGH). Studenci mogą podjąć praktykę na podstawie skierowania lub zaświadczenia z uczelni, umowy cywilnej, umowy o pracę lub jako wolontariusze. Jeżeli uczelnia ma podpisane z instytucją porozumienie (skierowanie) o odbywaniu praktyk (regulujące program, czas trwania, zasady pracy) wtedy student otrzymuje skierowanie na praktykę, a do obowiązków uczelni należy opłata ubezpieczenia, zapewnienie transportu, noclegów i wyżywienia. Skierowanie reguluje rozporządzenie rządu z 12 sierpnia 1991 r. w sprawie praktyk studenckich. Student może również samodzielnie znaleźć praktykodawcę, do którego uczelnia go skieruje (na podstawie porozumienia), ale wtedy ubezpieczenie student opłaca sam. Niektóre firmy mogą przyjąć praktykantów tylko na podstawie zaświadczenia z uczelni o statusie studenta i chęci podjęcia praktyki. Wtedy również koszty ubezpieczenia wypadkowego oraz pozostałe ponosi sam praktykant. Inną formą odbycia płatnego stażu jest podpisanie umowy-zlecenia z praktykodawcą (art. od 734 do 751 kodeksu cywilnego). Firma płaci wtedy ubezpieczenie wypadkowe, okres praktyki jest dowolny, niestety wynagrodzenie

też. Niektóre firmy podpisują ze stażystą umowę o pracę na czas określony (art. od 25 do 67 kodeksu pracy). Firma płaci wtedy wszystkie ubezpieczenia, staż liczy się do emerytury, płaca minimalna jest gwarantowana, podobnie jak urlop, zasiłek chorobowy i płaca za nadgodziny. Inną szansą na odbycie praktyki jest wolontariat, którego rozpoczęcie uzależnione jest od podpisania porozumienia co do rodzaju, czasu i zasad pracy (na prośbę studenta lub gdy wolontariat trwa dłużej niż 30 dni).

4. Korzyści wynikające z organizowania stażów na stacjach naukowych na przykładzie Stacji Naukowej IGiGP UJ w Łazach

Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej dysponuje niezbędną bazą lokalową do organizacji stażów studenckich. Stacja Naukowa IGiGP UJ, zlokalizowana w Łazach koło Bochni na Pogórzu Wiśnickim, pełni funkcje ośrodka naukowo-badawczego (monitoring meteorologiczny i hydrologiczny, badania geomorfologiczne i hydrologiczne, badania antropogenicznych przeobrażeń środowiska) oraz ośrodka dydaktycznego IGiGP UJ (zajęcia terenowe, praktyki, ćwiczenia i zajęcia specjalizacyjne) (fot.1). Na obszarze objętym działaniem Stacji istnieją instalacje terenowe: włączona do sieci IMiGW stacja meteorologiczna wyposażona w przyrządy pomiarowe na poziomie posterunku meteorologicznego, automatyczna stacja meteorologiczna (pomiaru składowych bilansu cieplnego powierzchni czynnej) zainstalowana w ogródku meteorologicznym z terminalem sterująco-odbiorczym w budynku Stacji, cztery podstawowe przelewy i limnigrafy na ciekach obserwowanych, sześć przelewów i limnigrafów na cieku zlewni eksperymentalnej. Na posterunkach tych prowadzone są stałe pomiary i obserwacje elementów pogody, stanów wody, objętości przepływu i innych. Ponadto Stacja dysponuje 20-osobową bazą noclegową oraz salami dydaktycznymi. IGiGP UJ pokrywa w całości koszty eksploatacji stacji, studenci mają zagwarantowane zakwaterowanie.

W trakcie stażu – praktyki specjalizacyjnej studenci zajmują się:

- 1) wykonywaniem obserwacji meteorologicznych w terminach klimatologicznych w punktach obserwacyjno-pomiarowych Stacji Naukowej IGiGP UJ (fot. 2),
- 2) wykonywaniem stałych pomiarów i obserwacji hydrologicznych na rzekach objętych monitoringiem hydrologicznym i hydrochemicznym (fot. 3),
- 3) uczestnictwem w hydrologicznych badaniach eksperymentalnych wód podziemnych w zlewniach rzek położonych na progu Pogórza Wiśnickiego (fot. 4),
- 4) uczestnictwem w płytkich wierceniach geologicznych (program badań paleogeograficznych) (fot. 5),
- 5) w laboratorium chemicznym Stacji przygotowują próby wód opadowych i próby pobrane z wód płynących do analiz fizykochemicznych (fot. 6),
- 6) w laboratorium glebowym Stacji przygotowują próby osadów do badań uziarnienia (fot. 7),

Fot. 1. Praktyka pedagogiczna w Stacji Naukowej IGiGP w Łazach koło Bochni
(Fot. M. Angiel)

Phot. 1. Teaching training in the IGiGP Field Station in Łazy nearby Bochnia
(Phot. M. Angiel)

Fot. 2. Pomiary w ogródku meteorologicznym w Stacji Naukowej IGiGP (Fot. M. Angiel)

Phot. 2. Measurements in the meteorological station (Phot. M. Angiel)

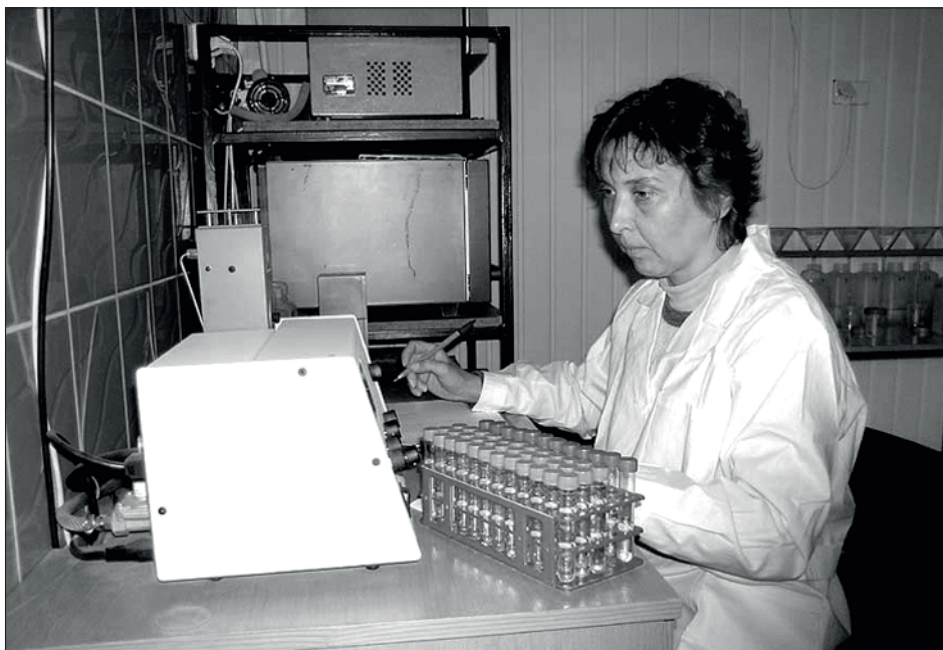
Fot. 3. Pomiar stanów wód oraz chemizmu i zawiesiny na posterunku hydrometrycznym na Gróbcze w Łazach (fot. M.Pietrzak)
Phot. 3. Measurements of river stages, chemistry and suspended material hydrometric station on the river Grobka (phot. M.Pietrzak)

Fot. 4. Praktyka studencka dotycząca monitoringu środowiska przyrodniczego (fot. M.Pietrzak)
Phot. 4. Student training concerning environmental monitoring (phot. M.Pietrzak)

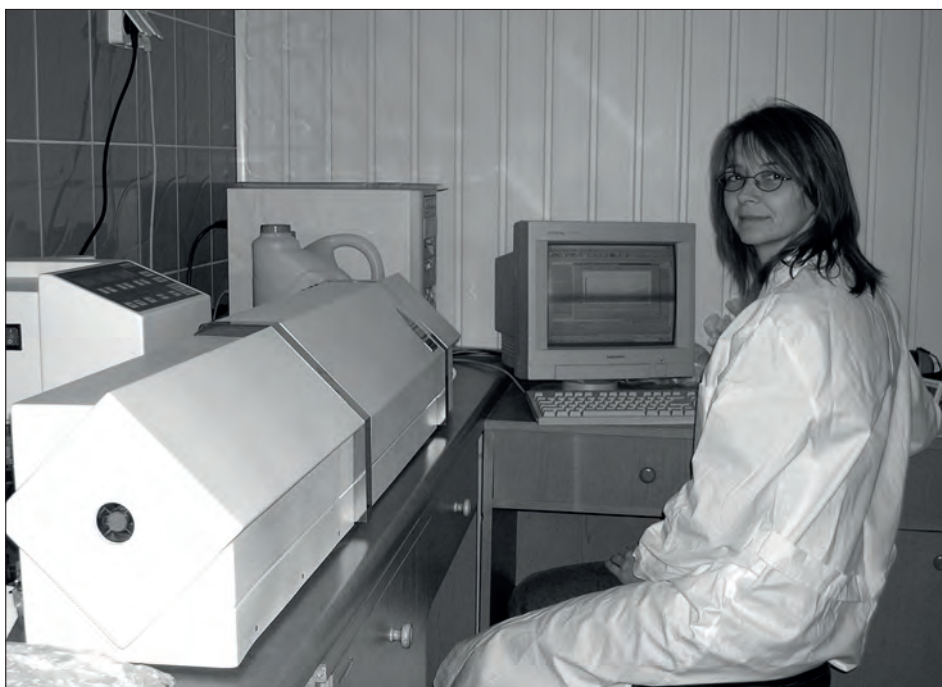

Fot. 5. Badania osadów w dnie doliny Kubalenica na Pogórzu Wiśnickim przy pomocy wiertni mechanicznej (fot. M.Pietrzak)
Phot. 5. Investigating deposits in the Kubaleniec Valley in the Wisnicz Foothill using mechanic drill (phot. M.Pietrzak)

Fot. 6. Praca w laboratorium hydrochemicznym w Stacji Naukowej IGiGP
(Fot. M. Angiel)

Phot. 6. Practice in a hydrochemical laboratory in IGiGP Field Station (Phot. M. Angiel)

Fot. 7. Praca w laboratorium w Stacji Naukowej IGiGP, analiza granulometryczna osadów (Fot. M. Angiel)

Phot. 7. Practice in a soil laboratory in IGiGP Field Station, granulometric analysis of deposits (Phot. M. Angiel)

7) w terenie zajmują się konserwacją sprzętu i obiektów służących celom pomiarowym oraz wykonywaniem prac technicznych i porządkowych na rzecz Stacji Naukowej IGiGP.

Z punktu widzenia studentów korzyści organizowania stażów pracy w stacjach naukowych wynikają z możliwości dalszego dostępu do wiedzy poprzez uczestnictwo w badaniach naukowych, doskonalenie umiejętności zawodowych dzięki różnorodności wykonywanych zadań w tym pracy w terenie, możliwości wdrażania własnych pomysłów, oszczędności czasu przy poszukiwaniu miejsca na odbycie stażu, równie istotnym jest bezpieczeństwo pracy, wysoko notowane referencje wydawane przez Uniwersytet, a także możliwość uzyskania dodatkowych punktów ECTS w programie studiów. Z drugiej strony dla Instytutu również jest korzystne zatrudnianie na staż własnych absolwentów z uwagi na ich odpowiednie kwalifikacje oraz zaufanie – są to bowiem osoby znane ze studiów, którym można powierzyć mienie Stacji i odpowiedzialne zadania. Niebagatelnym jest także nowe spojrzenie stażystów na funkcjonowanie Stacji, wprowadzanie nowych rozwiązań, brak rutyny w działaniach co prowadzi ogólnie do większej kreatywności. Możliwość zatrudnienia stażystów stwarza warunki bądź do oszczędności etatów lub ich zapełnienia w zależności od sytuacji kadrowej. Również dotychczasowi pracownicy Stacji uzyskują możliwość przekazywania wiedzy teoretycznej i praktycznej studentom oraz bycia ich opiekunami, czego wcześniej robić nie mieli okazji.

5. Zawodowe aspekty stażu na Stacji Naukowej

Niezależnie od dalszego zatrudnienia doświadczenia zdobyte w pracy na Stacji Uniwersyteckiej ułatwiają studentowi przyszłą drogę zawodową. Po okazaniu referencji ze Stacji różne instytucje w odmienny sposób spojrzą na zdobyte doświadczenie i cechy osobowości aplikanta. Dla firmy międzynarodowej znaczący będzie potencjał, kreatywność, entuzjazm młodego człowieka, firma polska i z kapitałem zagranicznym weźmie pod uwagę doświadczenie zawodowe, osobowość, inicjatywę studenta, dla organizacji pozarządowych liczyć się będzie poczucie potrzeby dokonania zmiany w otoczeniu i umiejętność działania dla idei, dla administracji rządowej ważna będzie fachowość, apolityczność, wysoki standard moralny, wreszcie gdy młody człowiek zdecyduje się otworzyć własną firmę wzmocni wiarę we własne siły, zdobędzie samodyscyplinę i determinację podobną do tej gdy odbywał staż.

6. Adresy internetowe stron z informacjami o praktykach i pracy

www.abcpraca.pl, www.aegee.waw.pl, www.adecco.pl, www.astroman.com.pl,
www.bankkadr.com.pl, www.beaver.com.pl, www.best.eu.org, www.bestoferta.pl,
www.bkkk-cofund.org.pl, www.bmj.poznan.pl, www.columbusclub.pl,
www.councilexchanges.org, www.dnikariery.pl, www.eurostudent.pl,
www.gazeta.pl/praca, www.gratka.pl/praca, www.grasz.pl, www.hrk.pl,

www.iaeste.pl, www.jedenswiat.org.pl, www.jobaid.pl, www.jobpilot.pl, www.jobpilot.com (światowy portal pracy), www.jobs.pl, www.kariera.com.pl, www.kariera.wprost.pl, www.kb.com.pl, www.korba.pl, www.malazskola.z.pl, www.monster.com (światowy portal pracy), www.monstwanted.com.pl, www.naj.com.pl, www.notio.com.pl, www.pah.ngo.pl, www.pbs.com.pl, www.pck.org.pl, www.1praca.gov.pl, www.praca.interia.pl, www.praca.gsk.com.pl, www.praca.korba.pl, www.praca.onet.pl, www.pracaonline.pl, www.pracuj.pl, www.profesja.com.pl, www.salos.pl, www.socrates.org.pl, www.topjobs.pl, www.uj.edu.pl/biurokarier, www.valut.com, www.wakat.com.pl, www.wetfeet.com, www.youth.org.pl,

Informator stypendia i praktyki 2004, wyd. Agencja Promocji Modus, Kraków

Informator praca 2004, wyd. Agencja Promocji Modus, Kraków

Praktyki 2004, Przewodnik dla studentów poszukujących praktyki, wyd. Communication Partners Sp. Z o.o., Warszawa

USAGE OF FIELD RESEARCH STATION FOR STUDENTS TRAINING, FIELD STATION IN LAZY AS AN EXAMPLE

SUMMARY

The article presents the situation of young geographers on the contemporary job market. It indicates the advantages of students' training in field research stations. On the other hand, the stations benefit from hiring their own graduates as well. The article contains a description of trainee's duties when working at climatologic observations, hydrological measurements, investigating underground, surface and rainfall waters as well as technical practice connected with maintenance of researching equipment. Moreover, it shows the students' ability to participate in scientific researches – geological drilling and sedimentologic analysis.

*Małgorzata Pietrzak
Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej
Uniwersytet Jagielloński
Kraków*